

ВІДПОВІДІ

Київського національного університету імені Тараса Шевченка
на зауваження, викладені у звіті експертної групи
«Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми
**18364 Кримськотатарська мова і література, англійська
мова та переклад**
рівень Бакалавр, спеціальність 035 – Філологія»

Результати процесу експертизи і загальна стилістика діалогу з експертною групою під час візитів засвідчили відповідний рівень конструктивізму, ефективності і професіоналізму, логічна побудова і стратегія аналізу ОП визначалися солідарними інтенціями продемонструвати реальну проекцію функціонування ОП і визначити перспективи для її структурного і функційного удосконалення. Висловлюємо слова подяки експертам за ґрунтовний аналіз сегментів акредитаційної справи і пропонуємо наші корективи до зауважень і рекомендацій, що зроблені експертною групою.

Звіт Експертної групи	Коментар Університету
Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми	
<p>При підготовці проекту ОП аналізувався досвід Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського, що також готує фахівців зі знанням кримськотатарської мови, втім не вказується, що є унікальним для даної ОП.</p> <p>Рекомендовано: гаранту та проектній групі до початку нового навчального року на основі аналізу схожих ОП виокремити власну траєкторію підготовки задля окреслення унікальності освітньої програми.</p>	<p>Історія відкриття спеціальності «Кримськотатарська мова і література» у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка має складний дискурсивний (політичний, історичний) характер і визначається низкою соціокультурних факторів і викликів, на які змушене було реагувати українське суспільство після подій на теренах Криму навесні 2014 р.</p> <p>Прототипною моделлю для відкриття фаху була традиція підготовки фахівців із кримськотатарської філології Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського, яка реалізувалася у роботах викладачів-кримотатарознавців, які змушені були переїхати на материкову Україну після окупації Кримського півострова військами РФ і продовжити свою педагогічну діяльність на кафедрі тюркології ННІ філології.</p> <p>Подальша деталізація унікальних рис і стратегій реалізації програми у межах Київського національного університету імені Тараса Шевченка здійснювалася у процесі підготовки навчальної документації, розроблення методичної бази і джерелознавчого підґрунтя, планування культурно-масової роботи здобувачів тощо.</p> <p>У 2023-2024 н.р. запланований перегляд та оновлення змісту ОП та її компонентів з урахуванням досвіду, здобутого викладачами кафедри тюркології під час стажувань упродовж 2022-2023 рр. а саме:</p> <ol style="list-style-type: none">1) д.філол.н., проф. Покровська І.Л. у 2022-2023 н.р. стажування у Мовному центрі Стамбульського університету (Туреччина)2) к.філол.н., доц. Спотар-Аяр Г.Ю. Вебінар: <i>University and enterprise collaboration – challenges and best practise</i>. Програма StarterNetwork, що реалізується стартап-інкубатором YEP та Тартуським університетом за підтримки Естонського центру з міжнародного розвитку й Міністерства освіти і науки України.3) к.філол.н., доц. Телешун К.О. стажування протягом 2022-2023 н.р. стажування у Мовному центрі Стамбульського університету (Туреччина);

Звіт Експертної групи	Коментар Університету
	<p>4) к.філол.н., доц.. Арнаут Ф.І. стажування протягом 2022-2023 н.р. в Оксфордському університеті (Великобританія);</p> <p>5) к.пед.н., доц. Гребінь-Крушельницька Н.Ю. Стажування: Modern scientific developments in pedagogy and psychology. November 3 – 4, 2022.Częstochowa, the Republic of Poland. ECTS credits: 0,5 (15 hours);</p> <p>Problems and strategies for the development of pedagogical and psychological education in Ukraine and EU countries. December 19 - January 29, 2023. Riga, the Republic of Latvia. ECTS credits: 6 (180 hours);</p> <p>5) асистент Панєвіна С.В. стажування за програмою Еразмус+ в Республіканському університеті м. Сівас (Туреччина) 8-12 травня 2023 р.;</p> <p>6) асистент Киричук-Хассан Саїд Хассан У.І., стажування за програмою Еразмус+ (Швеція) травень 2023 р.</p>
Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми	
<p>Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.</p> <p>1. Обсяг аудиторних годин з кримськотатарської мови, турецької і англійської мови як другої іноземної за назвою ОП є дещо незбалансованим, а тому недостатнім.</p> <p>2. Формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів через вільний вибір дисциплін є обмеженим, а саме: представленими сформованими блоками і відсутністю можливості обрати ОК з іншої ОП. Вибіркова частина ОП потребує перегляду і доопрацювання в частині розширення варіативності вибіркового компоненту у межах вибіркового блоку.</p> <p>3. Робоча програма з комунікативної (виробничої) практики з відривом (кримськотатарська, англійська мови) обсягом 8 кредитів ECTS потребує суттєвого перегляду і доопрацювання. Рекомендуємо: Гаранту і проектній групі переглянути і оновити ОП з метою збільшення аудиторних годин з кримськотатарської, турецької і англійської мов відповідно до побажань здобувачів вищої освіти і випускників програми. Гаранту та членам проектної</p>	<p>1. Ми не погоджуємося із зауваженнями ЕГ щодо незбалансованого розподілу годин з кримськотатарської мови, турецької і англійської мови. Вважаємо, що такий розподіл має чіткі кореляції з завданнями ОП, побажаннями здобувачів та кон'юнктурою ринку праці. Розподіл кредитів, який визначений навчальним планом, є ефективним з огляду на забезпечення заявленої кваліфікації та відображає пріоритетність заявлених предметних спеціалізацій. Такий розподіл кредитів обґрунтовується необхідністю формування необхідних мовних компетентностей з кримськотатарської мови, які здобувачі починають вивчати як іноземну на першому курсі. При цьому турецька мова вивчається здобувачами без присвоєння відповідної кваліфікації, а її вивчення обґрунтовується необхідністю володіння студентами знаннями мови для можливості опрацювання наукових та методичних праць турецьких лінгвістів з кримськотатарської мови.</p> <p>2. Ми не розуміємо на яких підставах ЕГ зробила висновок щодо обмеженості вільного вибору дисциплін, не погоджуємось з ними і вважаємо цей висновок помилковим. Так само не відповідає дійсності висновок ЕГ щодо відсутності можливості обрати ОК з іншої ОП.</p> <p>Відповідно до п. 9.4 Положення про організацію освітнього процесу у КНУТШ (https://cutt.ly/G9t0m0g): здобувач освіти має можливість вибору із вибіркової складової навчального плану ОП, на якій студент навчається (спеціалізований блок дисциплін, що спрямований на поліпшення здатності до працевлаштування за обраним фахом; одночасний вибір певної кількості дисциплін із пакету; вибір однієї дисципліни із переліку); із вибіркової складової навчального плану іншої ОП того самого освітнього рівня; із блоку обов'язкових дисциплін іншої ОП того самого освітнього рівня; із вибіркової складової навчального плану іншої ОП іншого освітнього рівня (вибір із Каталогу курсів); навчальних дисциплін в іншому закладі вищої освіти за реалізації студентом права на академічну мобільність. При цьому здобувач освіти може зробити свій вибір без задіяння працівників кафедр і деканатів – він його може зробити дистанційно, використовуючи свій персональний кабінет у системі автоматизації освітнього діловодства Triton.</p> <p>3. Передбачається концептальне переосмислення завдань соціально-комунікативної (відповідно до опису ОП 2019 р.) і комунікативної (згідно з Описом ОП 2020 р.) практики. На 2023-2024 н.р. передбачено перегляд та удосконалення робочої програми у зв'язку із розширенням кількості баз практик.</p>

Звіт Експертної групи	Коментар Університету
<p>групи до початку навчального року розглянути можливості розширення права здобувачів на вільний вибір дисциплін шляхом інтраблокової варіативності, додаванням вибірових блоків, або формування каталогу вибірових дисциплін, що зробить ОП унікальнішою і сприятиме вимогам ринку праці. Відповідно до п.п. 2.2.2-2.2.7 «Положення про порядок реалізації студентами Київського національного університету імені Тараса Шевченка права на вільний вибір дисциплін» Гаранту та членам проектної групи до початку навчального року передбачити у вибіровій частині дисципліни з іншої ОП, враховуючи побажання здобувачів і траєкторії їхнього працевлаштування. Гаранту та адміністрації ННІФ, враховуючи реалії і визначену розробниками «...специфічну особливість ОП, її функційний простір та стратегічну підготовку фахівців із кримськотатарської філології для деокупаційних процесів та реінтеграційних заходів» посприяти проведенню аудиторних занять з кримськотатарської та турецької мови у повному обсязі, незважаючи на чисельність здобувачів у групі з початку першого семестру 2023-2024 н.р. НПП, що здійснюють практичну підготовку здобувачів з ОК «Комунікативна (виробнича) практика з відривом (кримськотатарська, англійська мови)» до початку 2023-2024 н.р. суттєво оновити її робочу програму з чітким змістом, прописаними компетентностями і програмними результатами навчання, вимогами до її проходження, і оформлення звітної документації, розробленими критеріями оцінювання.</p>	<p>На кафедрі обговорена у січні 2023 р. концепція вибірової частини ОП у форматі каталогу або вибірового блоку. Визначено що запровадження каталогу обмежить права здобувачів освіти, а тому є неприйнятним. Актуальним у нинішніх умовах функціонування ОП є залучення до вибірових блоків інформаційного контенту, що пов'язаний з різноманітними прийомами, методами та алгоритмами прикладної лінгвістики (формування термінологічних і перекладних словників, інструментарій машинної обробки текстів, прийоми лематизації та формування текстових корпусів).</p> <p>Внесення до вибірової складової ОП всіх дисциплін які доступні для вибору студентам цієї програми (а це всі дисципліни які викладаються в Університеті – більше 15 тисяч позицій) є фізично неможливим (і не має сенсу – вони доступні здобувачу через його персональний кабінет в системі автоматизації освітнього діловодства Triton).</p>

Звіт Експертної групи	Коментар Університету
Критерій 3 Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	
<p>Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3.</p> <p>1. У процесі аналізу ОП і «Правилах прийому до КНУ» було виявлено, що останні не враховують специфічної особливості ОП. Рекомендуємо: 1. Гаранту вивчити можливості врахування прописаної особливості ОП в «Правилах прийому до КНУ до початку вступної кампанії 2024.</p> <p>2. Групі забезпечення ОП до початку 2023-2024 н.р. вивчити конкретні можливості здобувачів брати участь у неформальній освіті з дисциплін, релевантних змісту ОП, як в межах України, так і поза її межами, у тому числі й під час зовнішньої академічної мобільності.</p>	<p>1. Не можемо погодитись із зауваженнями ЕГ щодо правила прийому не враховують особливості ОП. Університетом розроблено Правила, що у повній мірі відповідають законодавству та умовам проведення вступної компанії, у тому числі з тимчасово окупованих територій, наприклад, АР Крим. На ОП є здобувачі, що навчалися та навчаються за відповідними програмами вступу.</p> <p>2. Форми участі здобувачів у неформальній освіті з дисциплін, релевантних змісту ОП регламентуються Положенням про валідацію і визнання результатів навчання, здобутих у процесі неформальної та/або інформальної освіти у програмах вищої та фахової передвищої освіти Київського національного університету імені Тараса Шевченка від 06 лютого 2023 року.</p> <p>При цьому ми заперечуємо проти вимоги «вивчити конкретні можливості здобувачів брати участь у неформальній освіті» - якщо викладач замість власної роботи з студентами посилає здобувачів формальної освіти на програми неформальної освіти він має бути звільнений за невиконання посадових обов'язків.</p>
Критерій 4 Навчання і викладання за освітньою програмою	
<p>Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.</p> <p>1. Робочі програми навчальних дисциплін містять посилання на застарілі джерела інформації.</p> <p>2. На сторінці кафедри тюркології розміщені не всі робочі програми навчальних дисциплін вибіркового блоків.</p> <p>Рекомендовано:</p> <p>1. НПП оновити у робочих програмах навчальних дисциплін списки основних і додаткових джерел інформації, додати публікації дослідників з проблем лінгвістики, літературознавства, тюркології і перекладознавства, авторські науково-методичні розробки до початку нового навчального року.</p> <p>2. Гаранту ОП розмістити на сторінці кафедри робочі програми навчальних</p>	<p>1. Науково-педагогічний колектив кафедри тюркології, розуміючи об'єктивність зауваження щодо використання застарілих джерел у текстах робочих програм, розпочав планування підготовки серії видань наукового, підручничкового та джерелознавчого характеру. Необхідність оновлення джерельної бази збігається з загальною потребою трансферу актуальної кримськотатаромовної літератури на латинську абетку. Використання традиційних джерелознавчих схем кримськотатарського дискурсу, що базувалися на російськомовній основі, не корелюються з сучасними вимогами наукового бачення історії народу, періодизації літературного процесу кримських татар, стилістичних і орфографічних принципів забезпечення високого рівня культури кримськотатарської мови.</p> <p>2. Робочі програми ОК, у тому числі вибіркового, розробляються і оприлюднюються перед початком семестру у якому здійснюється викладання.</p>

Звіт Експертної групи	Коментар Університету
дисциплін вибіркового блоку, доповнити інформацію про діючі на ОП практики.	
Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність	
<p>Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5.</p> <p>Рекомендовано: до початку нового навчального року НПП розглянути можливість активніше залучати ІТ технології до проміжного контролю знань, особливо під час віддаленого формату навчання - для цього гаранту варто організувати майстерклас, де розповісти про різноманітні освітні онлайн-платформи/ресурси, які можна використовувати під час занять.</p>	<p>1. Викладачі, які забезпечують функціонування ОП, активно використовують ІТ-ресурси для здійснення навчальної діяльності та, зокрема, проведення контрольних заходів. Переважна більшість викладачів користується верифікованими та апробованими навчальними технологіями Google.</p> <p>У поточному навчальному році під час реалізації ОП викладачі кафедри активно використовували здобуті під час підвищення кваліфікації знання з інтерактивних методів навчання, зокрема:</p> <p>Підвойний В.М., Програма «Цифрові трансформації в освіті, культурі, та мистецтві: нові можливості й досвід» [12.09.2022 - 23.10.2022, Центр українсько-європейського наукового співробітництва, 180 год.];</p> <p>Сластьон С.Е. Укладання тематичного плану з «Інтегрованого курсу: кримськотатарська мова та література для 1-6 класів» для дистанційного навчання. Український інститут розвитку освіти (м.Київ). 10-26 серпня, 2022 р.;</p> <p>Сластьон С.Е. Участь в освітній програмі підвищення кваліфікації для викладачів КНУ імені Тараса Шевченка KNU Educators' week by Genesis. Сертифікат №19knuewbg (тривалість навчання 30 годин). 25-31 серпня 2022 р.</p>
Критерій 6. Людські ресурси	
<p>1. Системна взаємодія зі стейкхолдерами, залучення роботодавців до керівництва виробничою практикою, рецензування ОП.</p> <p>2. Залучення професіоналів-практиків, носіїв мови до проведення аудиторних занять.</p> <p>3. Активна співпраця з громадськими організаціями, що підтримують та захищають права кримських татар (Меджліс, Кримський дім, Кримська родина та ін).</p> <p>4. Ефективна мотиваційна політика Університету щодо стимулювання публікаційної активності НПП, сприяння їхньому професійному розвитку та вдосконаленню викладацької майстерності шляхом матеріального і морального заохочення, проведення конкурсу «Викладач року».</p>	<p>1. Хоча колектив кафедри активно залучає стейкхолдерський елемент у процес загального функціонування та секторальної верифікації ОП, на сучасному етапі розгортання візії ОП відчувається брак мотивованих і кваліфікованих стейкхолдерів. Розв'язання окресленої проблеми вбачаємо в активізації діяльності кафедри на ринку праці, проведенні профорієнтаційної роботи, систематичній роботі з пошуку консультантів на базі університетів-партнерів та провідних наукових установ України. Варто зазначити, що співпраця з громадськими організаціями залишатиметься пріоритетною у діяльності кафедри, адже саме громадські спілки і громади, через їх активність і мобільність формують постійно актуальну і потенційно релевантну для виконання завдань ОП платформу.</p>
<p>Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.</p> <p>Низька публікаційна активність НПП, що забезпечують освітній процес за ОП.</p>	<p>Квітневим засіданням кафедри тюркології (20.04.2023 р.) відповідно до зауважень і рекомендацій експертів затверджений план дій щодо подолання низької публікаційної активності викладачів кафедри, який передбачатиме ревізію (подекуди – формування) концептуальних основ українського кримотатарознавства у царині літератури (верифікація та деталізація періодів розвитку кримськотатарської літератури), перегляд рівня прецедентності етнічних та культурно</p>

Звіт Експертної групи	Коментар Університету
<p>Рекомендовано: Сприяти підвищенню публікаційної активності НПП, залучених до викладання ОК на ОП.</p>	<p>детермінованих текстів, ревіталізацію текстів культури кримськотатарського народу, які мають загальнотюркське значення і перспективу. З метою забезпечення процесу формування текстового масиву, необхідного для освітнього процесу, планується дослідження з подальшим перевиданням архівних та колекційних артефактів із кримськотатарської тематики, що локалізовані в приватних бібліотеках-колекціях Агатангела Кримського та Омеляна Пріцака, архівних топіків наукових товариств, які функціонували на теренах України наприкінці XIX - початку XX ст. і досліджували кримськотатарський, візантійський та кавказознавчий матеріал. Активності наукової діяльності викладачів сприятимуть оголошені проєкти «Тюркська література: хрестоматія» та «Історія української тюркології: хрестоматія», деталізація тем і напрямів для кожного викладача у межах виконання завдань загальної наукової теми, яку виконує ННІФ.</p> <p>У цьому навчальному році НПП кафедри опублікував 16 статей та тез доповідей, один навчальний посібник та 7 статей, які будуть опубліковані у фахових виданнях наприкінці навчального року.</p>
Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси	
<p>Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 7.</p> <p>ЕГ рекомендує: 1) до початку нового навчального року особі, відповідальній за наповнення сайту, оновити інформацію на сайті щодо дозвілля в університеті у розділі “Студмістечко” (у підрозділі “Робота зі студентською молоддю”, “Відділ організації поселення”, у підрозділі “Дирекція” (“Адміністрація”, “Бухгалтерія”, “Група поселення”, “Відділ по роботі зі студентською молоддю”, оскільки останнє оновлення проводилося у 2021 р.;</p> <p>2) на зустрічах з фокус-групами, ЕГ було вказано на недостатність забезпечення навчально-методичною літературою в силу унікальності самої кримськотатарської мови та її популярності, тому рекомендуємо гаранту та НПП здійснювати систематичний моніторинг появи нових видань, а також стимулювати НПП до написання та публікації власних навчально-методичних видань; 3) гаранту, НПП систематично здійснювати моніторинг наявності конфліктних ситуацій та у разі виявлення</p>	<p>1. Як засвідчив аналіз ефективності співпраці кафедри з організаціями студентського самоврядування, важливим фактором для покращення окресленого формату є перманентне і оперативне висвітлення актуальної для здобувачів інформації щодо позанавчального життя студентів. Солідарна і налагоджена співпраця уможливить мінімізацію потенційних конфліктів і психологічних стресів, сприятиме якісним показникам успішності і високій результативності навчання.</p> <p>2. Ресурсний потенціал бібліотеки Центру кримськотатарської мови і літератури має високий показник раритетності та наповнення релевантної літератури (наукової, художньої, довідникової), але в умовах світової диджиталізації індустрії книги формування контенту підручників, посібників і монографій з фаху потребує перегляду стратегій і тактик «збирання» навчальних матеріалів. Перспективними у цьому форматі можуть бути підписання відповідних угод з провідними бібліотечними локаціями України та Турецької Республіки, вітчизняними видавництвами і ресурсними центрами, які спеціалізуються на кримськотатарській і загальнотюркській тематиці.</p> <p>3. Незважаючи на низькі кількісні показники конфліктних ситуацій у процесі реалізації завдань ОП, кафедра актуалізує загально-психологічної підготовку викладачів. Окреслену проблему, відповідно до рекомендацій експертів, цілком можливо оптимізувати шляхом залучення представників викладацького колективу до серії заходів із саморозвитку та студентів через участь у заходах неформальної освіти на тему психології на провідних освітніх платформах України.</p>

Звіт Експертної групи	Коментар Університету
забезпечити дієвий практичний алгоритм вирішення таких ситуацій.	
Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	
<p>Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8.</p> <p>1) Відсутня документальна фіксація рекомендацій та пропозицій, які висловлюють різні групи стейкхолдерів у протоколах засіданнях випускової кафедри тюркології. 2) Відсутнє документальне підтвердження, щодо внесення змін у робочі програми ОК, хоча про таку практику неодноразово вказували як представники адміністрації, так і НПП під час зустрічей з ЕГ.</p> <p>Рекомендується гаранту та групі забезпечення ОП:</p> <p>1) На постійній основі віддзеркалювалися у протоколах засідання випускової кафедри тюркології усі етапи обговорення ОП, внесені пропозиції та рекомендації задля можливості накопичення відповідних даних перед ґрунтовним переглядом ОП; 2) Розглянути можливість задокументувати (у протоколах засідань випускової кафедри) та обґрунтовувати будь-які зміни, що вносяться у канву робочих програм ОК, задля простеження динаміки їх розвитку.</p>	<p>1. Діалог кафедри та стейкхолдерів відбувається у декілька способів: організація спільних заходів, проведення відповідних зустрічей та обговорення на засіданні кафедри. Оскільки потенційними стейкхолдерами є у тому числі державні установи (МЗС, Національна поліція, Прокуратура, Органи судової влади тощо), комунікація з представниками потенційних роботодавців організовується у зручному форматі, відтак отримані рекомендації враховуються під час перегляду освітньої програми. Як приклад, можемо навести комунікацію з Прокуратурою АР Крим та міста Севастополь, оскільки у наступному році передбачено можливість організації проходження практики студентами, на сьогодні на стадії обговорення перебуває проект договору.</p> <p>2. Перегляд програм та оформлення їх відповідно до нових вимог відбувся у 2021-2022 та 2022-2023 н.р., відповідно до результатів обговорення на кафедрі, задокументованих у формі протоколів засідання кафедри у 2021-2022 н.р. (протоколи та витяги з протоколів надані на додатковий запит, у тому числі і протоколи з обговореннями результатів опитування і врахування побажання здобувачів).</p>
Критерій 9. Прозорість та публічність:	
<p>Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9.</p> <p>ЕГ рекомендує: 1) завантажити на сайт ННІ філології інформацію у вкладки, де вона відсутня, а саме протоколи щорічного перегляду ОП, наповнити вкладку на сайті “Співпраця з роботодавцями та науковцями”, що можливо</p>	<p>Сайт ННІФ постійно оновлюється, і зараз перебуває у стадії оновлення, відповідно до цього кафедра постійно оновлює та додає інформацію для користувачів на сторінку ОП. На засіданні кафедри в квітні 2023 року обговорено та затверджено додаткову можливість отримання рекомендацій щодо ОП, можливість надсилати пропозиції та зауваження на електронну пошту гаранта.</p>

Звіт Експертної групи	Коментар Університету
<p>виконати до початку нового навчального року; 2) на найближчому засіданні кафедри чи робочої групи, гаранту розглянути можливість створення окремої вкладки на сайті кафедри або інституту “Громадське обговорення”, що б дозволило всім зацікавленим сторонам активніше долучатися до внесення пропозицій змін до ОП.</p>	